

Хрипко Т. П.,

студентка-магістрантка

Навчально-наукового гуманітарного інституту

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ДЕБАЛЬЦІВСЬКА ОПЕРАЦІЯ (2015 Р.): МЕДІАНАРАТИВИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ

Російська агресія, що почалась у 2014 році, стала переломним моментом у політико-історичному розвитку України та докорінно змінила свідомість українського народу. Саме в цей момент почався новий історичний процес, що вимагав формування нових підходів до ведення інформаційної політики. На прикладі Дебальцівської операції розглядаємо розвиток медіанаративів націлених на стабілізацію суспільних настроїв та зміну риторики від початку боїв за місто до виводу військ з нього.

Анексія Кримського півострову та початок гібридної війни на Сході України стали викликом для українського суспільства та збройних сил. Під час запеклих боїв влітку 2014 року українська армія визволила низку стратегічно важливих населених пунктів з-під контролю незаконних збройних формувань, що являлись проксі-силами Росії [2]. Одне з них – місто Дебальцево, що стало одним з напрямів російського наступу в січні 2015 року. Оскільки в цей період, ЗСУ зазнали ряд невдач, вся увага суспільства була прикута до подій, що розгортались на Дебальцівському плацдармі.

Згідно з даними УП, вже 1 січня 2015 року ворожа артилерія двічі завдала удару в районі Дебальцево [10]. До кінця січня, ворог активувався та з'явилися повідомлення про перетин українського кордону ЗС РФ [14]. Можна стверджувати, що в цей період інформаційна стратегія, щодо подій, що розгортались, була спрямована на підняття морального духу та заспокоєння населення. Водночас, потрібно згадати, що паралельно подіям в Дебальцево відбувались бої за Донецький аеропорт, і акцент робився на висвітлення героїчної оборони летовища, тож повідомлення щодо обстановки навколо Дебальцево були другорядними в новинах [6].

Зазначимо, що медіанаративи в січні 2015 року щодо Дебальцево були спрямовані на демонстрацію жорстокості та воєнних злочинів бойовиків. Наприклад, новини від 19 січня свідчать про обстріл цивільних районів міста Дебальцево: “У результаті артилерійського обстрілу на місці загинули чоловік, 1977 року народження, та його син,

2003 року народження... За попередніми даними, вже нараховано понад 40 місць влучення снарядів важкої артилерії – це приватні будинки, багатопверхівки, автомобілі та дитячий творчий будинок” [5].

Попри це, офіційні особи трансливали думку, що українська армія міцно тримає оборону та загрози оточенню немає. Зокрема, 28 січня 2015 року прес-служба президента України повідомляла, що “... за оперативною інформацією, ситуація стабільно напружена, українські військовослужбовці міцно тримають оборону і забезпечують захист певних рубежів”. В цій ж статті зазначається, що волонтер, координатор проєкту "Повернися живим" Віталій Дейнега стверджував: “У найближчі дні організації нового котла і повторення Іловайська очікувати не варто...” [8]. В цей же час, в медіа ширяться новини про панічні настрої, пов’язані з бойовими діями. Кореспондент ТНС 24 січня повідомляв: “У Дебальцевому люди бояться виходити на вулиці. Більшість мешканців виїхала. Ті, хто лишився, переховуються по підвалах, бомбосховищах і укриттях. Людно лише у міському відділенні міліції. Там правоохоронці оформлюють посвідчення, котрі дозволяють минути українські блокпости та виїхати із зони АТО” [4].

Аналізуючи ці події з точки зору ретроспективи, вважаємо, що інформаційна стратегія, що була обрана не була бездоганною та може свідчити, що українські можновладці оцінювали ситуацію не об’єктивно. Як бачимо, військове командування, зокрема, генерал ЗСУ Олександр Розмазнін [11], прес-центр АТО спростовували заяви сепаратистів про котел та просували ідею, що ситуація контролювана та загрози оточенню українських військових в місті та його околицях немає [1]. Речник РНБО Андрій Лисенко також підтримував загальну інформаційну стратегію заспокоєння населення, говорячи наступне: “Місто Дебальцеве перебуває під контролем ЗСУ, проте регулярно обстрілюється незаконними збройними формуваннями” [12].

Ситуація на полі бою стрімко змінювалась, проте медіанаративи не зазнають значних змін: місто Дебальцеве називають символом героїчного протистояння, просуваються ідеї, що місто контролюється українськими військовими. Народний депутат Семен Семенченко 14 лютого 2015 року заявляв: “Ми взяли під контроль дорогу Артемовск – Луганське – Лозове – Дебальцеве, тепер ні про які котли не може бути й мови. Противник утримує трасу Дебальцево-Артемівськ через Логвинове, де терористи обладнали опорний пункт” [3].

Водночас, вже 15 лютого загальна риторика в українському медіа-просторі змінюється: від контролю ситуації до заклику до ОБСЄ про відправку наглядців до Дебальцеве. П. Порошенко на засіданні Генерального штабу Збройних сил України заявив: “По усіх секторах, особливо по дебальцевському плацдарму, ми запросили представників ОБСЄ спеціальної моніторингової місії, яка має забезпечити моніторинг і верифікацію режиму припинення вогню, представників

Спільного центру по контролю координації режиму припинення вогню – негайно вирушити в Дебальцеве, переконатися: дорога розблокована і забезпечити ефективний моніторинг, верифікацію, контроль режиму припинення вогню з обох сторін” [8]. А медіа починають поширювати інформацію про те, що було зафіксоване часткове відведення українських військ [10].

Дебальцівська операція закінчилась 18 лютого виведенням військ з міста. Президент України, П. Порошенко, на відкритому засіданні РНБО заявив про успішне завершення операції. Від цього моменту загальний медіанаратив, на нашу думку, висловлює шану захисникам Дебальцевого та просуває ідею успіху на цьому етапі війни. На офіційній фейсбук-сторінці МО України зазначено: “Бої за Дебальцеве – сторінка в літописі героїзму українського народу та підтвердження злочинних дій Російської Федерації. Забуттю не підлягає!” [15].

Узагальнюючи, події навколо Дебальцівської операції ілюструють, як медіа та офіційні особи намагалися підтримувати моральний дух населення, проте інформаційна стратегія не завжди відображала реальний стан справ. Проаналізувавши медіа в період Дебальцівської операції, прослідковується такий розвиток державної інформаційної стратегії: спочатку акцент робився на піднятті морального духу населення та забезпеченні стабільності в суспільстві, проте з часом, у міру ускладнення ситуації на полі бою, зростає потреба в об’єктивному висвітленні подій. Це призвело до зміни наративів, коли увага почала зосереджуватися на реальних викликах, з якими стикалися українські військові, а також на важливості міжнародного моніторингу ситуації.

Список використаних джерел:

1. В АТО спростували заяву сепаратистів про "дебальцівський котел" – BBC News Україна. BBC News Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news_in_brief/2015/01/150130_hk_ato_debaltseve (дата звернення: 1.10.2024).

2. Головка В. В. Збройна агресія російської федерації проти України. Електронна бібліотека | Інститут історії України. URL: http://www.history.org.ua/?termin=zbrojna_agresija_rosijskoji_federatsiji_protu_ukrajiny (дата звернення: 09.10.2024).

3. Дебальцеве деблоковане, про котел не може бути й мови – Семенченко. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/ato/debalceve-deblokovane-pro-kotel-ne-mozhe-buti-y-movi-semenchenko-409388.html> (дата звернення: 07.10.2024).

4. Жигалов Г. У Дебальцевому зникло світло, з міста масово тікають люди. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/u-debalcevomu-zniklo-svitlo-z-mista-masovo-tikayut-lyudi-404789.html> (дата звернення: 04.10.2024).

5. Масовий обстріл Дебальцевого з артилерії правоохоронці назвали терактом. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/politika/masoviy-obstril>

debalcevogo-z-artileriyi-pravoohoronci-nazvali-teraktom-403725.html (дата звернення: 06.10.2024).

6. Під Дебальцевим силовики двічі за день вступили в бій з бойовиками. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/pid-debalcevim-siloviki-dvichi-za-den-vstupili-v-biy-z-boyovikami-402480.html> (дата звернення: 06.10.2024).

7. Порошенко закликав представників ОБСЄ негайно вирушити у Дебальцеве моніторити перемир'я. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26849940.html> (дата звернення: 15.10.2024).

8. Сили АТО міцно тримають оборону під Дебальцевим – Порошенко. Корреспондент.net. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/events/3472281-syly-ato-mitsno-trymauit-oboronu-pid-debaltsevym-poroshenko> (дата звернення: 03.10.2024).

9. Українська правда. Місія ОБСЄ зафіксувала часткове відведення української техніки. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2015/02/17/7058914/> (дата звернення: 05.10.2024).

10. Українська правда. Під Чорнухиним бойовики застосували “Град”, під Дебальцевим – артилерію. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2015/01/1/7053941/> (дата звернення: 03.10.2024).

11. УНІАН редакція. Бойовики готують новий наступ на Вуглегірськ і Дебальцеве. Новини України – останні новини України сьогодні – УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/war/1038606-boyoviki-gotuyut-noviy-nastup-na-vuglegirsk-i-debaltseve.html> (дата звернення: 07.10.2024).

12. УНІАН редакція. РНБО: Дебальцеве знаходиться під контролем українських військових. Новини України – останні новини України сьогодні – УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/war/1038472-rnbo-debaltseve-znahoditsya-pid-kontrolem-ukrajinskih-viyskovih.html> (дата звернення: 07.10.2024).

13. Хотин Р. Клімкін – Росії: не словом, а ділом підтвердіть відданість миру. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26806158.html> (дата звернення: 02.10.2024).

14. 7 років по тому: 18 лютого 2015 року завершилася Дебальцівська операція. Фейсбук-сторінка Міністерства оборони України. URL: https://www.facebook.com/story.php/?story_fbid=259150943064032&_id=100069073844828&_rdr (дата звернення: 10.10.2024).